

Geschiedenis Baarlo

De naam Baarlo, die in het verleden op verschillende wijzen werd uitgesproken en geschreven, komen we tegen als Barlo, Barle en Baerlo. De naam is afgeleid van Ba(a)r (kaal, naakt) en lo (plaats in een bosrijke omgeving). Deze kale plek is ongetwijfeld de plaats waar nu de kerk staat. Deze ligt duidelijk op een verhoogd terrein t.o.v. de omgeving (kerkberg). Reeds vroeg hebben zich hier mensen gevestigd omdat zij als jagers en veehoudende nomaden hier vonden wat zij nodig hadden, namelijk veel bos waarin wild voorkwam. De Maas leverde vis en bood, vooral in de winter als zij grote stukken land overstroomde, een veilig gebied.

Ook de Romeinen hebben hier nederzettingen gesticht. Hiervan getuigen de bodenvondsten bij de Pastoor Geenenstraat en de vondst van gouden en zilveren munten in de buurt van de Markt in 1830. Waarschijnlijk heeft op de plaats, waar nu kasteel d'Erp ligt, een verdedigbare uitkijktoren gestaan.

Wanneer we kijken naar de geschreven geschiedenis wordt Baarlo het eerst vermeld in een oorkonde van 1219, waarbij de hoeve Monnikiënhof te Baarlo en een flink stuk grond aan de abdij Mariënweerd (in de buurt van Tiel) worden geschonken.

Middeleeuwen

In de Middeleeuwen behoorde Baarlo evenals Blerick en Bree tot het graafschap Kessel, dat weer deel uitmaakte van het Gelders Overkwartier.

Samengevat kunnen we over Baarlo het volgende zeggen: vanaf 1277 behoorde het bij het Graafschap Kessel en later in 1339 bij het Hertogdom Gelder. vanaf 1543 (Verdrag van Venlo) behoorde het tot de Zeventien Verenigde Nederlanden onder de Habsburgse dynastie. Tijdens de 80-jarige oorlog bleef het Gelders Overkwartier, en Baarlo dus ook, in Spaanse handen. in 1673 verkocht de koning van Spanje de helft van de Heerlijkheid Baarlo aan de familie van Laer-d'Hoerlo, de bezitters van Huis 'De Borch' (d'Erp). De andere helft kwam in het bezit van de familie van Holloniën zu Reden, die 'De Berckt' in handen hadden. in 1715 kwam Baarlo onder het bestuur van de Koning van Pruisen. Door diens tussenkomst kwam de gehele Heerlijkheid Baarlo in 1750 in handen van de familie Bierens, het adellijk geslacht dat destijds verbleef op kasteel d'Erp. Deze situatie werd tot de komst van de Fransen gehandhaafd.

Baarlo als parochie

Hoewel er pas in het jaar 1466 sprake is van een parochie, is het waarschijnlijk dat die er ook voor dat jaar al was. De pastoors werden voorgedragen door de regerende Heren van kasteel d'Erp. Zij hadden het patronaatsrecht d.w.z. het recht van voordracht van een geestelijke. Kerkelijk behoorden zowel Maasbree als Baarlo voor 1559 tot het bisdom Luik en het aartsdiaconaat Kempenland. Dekenaal gezien hoorde Baarlo onder Maaseik en Bree onder Cuyck.

Deze kerkelijke indeling veranderde grondig in de tijd van de Hervorming. Philips II van Spanje, ook Heer van de Nederlanden, meende de Hervorming beter te kunnen bestrijden door een herindeling van de kerkprovincies. Roermond werd bisschopsstad en behoorde tot het Aartsbisdom Keulen. Baarlo en Bree vielen als parochie onder het dekenaat Kessel.

Na de komst van de Fransen werd aan de RK Kerk het verbod opgelegd om uiterlijk het geloof uit te dragen. De bisschopszetel in Roermond was ongeveer 50 jaar vacant. Pas in 1853 werd de kerkelijke hiërarchie hersteld.

Van schepenbank tot gemeente

Rechterlijk en bestuurlijk werd de Heerlijkheid Baarlo bestuurd door de Schepenbank. De schout als hoofd van de Schepenbank behartigde met zijn schepenen de hoge en de lage rechtspraak. Naast civiele en strafrechterlijke procedures behoorde ook het opmaken van in- en verkoopakten en testamenten tot hun taak. Als de schepenen het over een zaak niet eens konden worden, wendden ze zich tot de Schepenbank in Kessel, die op haar beurt te rade kon gaan bij haar collegae in Roermond.

De bestuurlijke taak van de Schepenbank hield in het behartigen der gemeenschappelijke belangen zoals het beheer van gemeente-eigendommen en de uitvoering van een aantal overheidstaken. Concreet gesproken kwam de bestuurlijke taak op het volgende neer:

- de betaling van de 'bede', een soort belasting, die de Hertog van Gelder vroeg aan de steden en de ridderschappen
- het innen van de 'landschat', een soort grondbelasting
- het zorgen voor de aanstelling van vroedvrouwen en onderwijzers
- het zorgen voor de begaanbaarheid van wegen en het verzorgen van waterlopen. Hierbij kon zij de inwoners verplichten tot het verrichten van hand- en spandiensten
- zorgen voor de veiligheid van de burgers door het aanstellen van schutten en veldwachters.

Middelen van bestaan

Zoals overal in die tijd was ook in Baarlo landbouw en veeteelt het hoofdmiddel van bestaan. In tegenstelling tot Maasbree was het met de bodemgesteldheid van Baarlo heel wat beter gesteld. Op de brede uiterwaarden van de Maas en op de verlande Maasamen lag de vruchtbare rivierklei, die naast vruchtbare weilanden ook een uitstekende voedingsbodem vormde voor het telen van land- en tuinbouwgewassen.

Daartoe waren de veengronden en de hooggelegen zandgronden heel wat minder geschikt. Ook het feit, dat er in Baarlo vier kastelen liggen wijst er al op, dat het op deze vruchtbare gronden beter 'boeren' was dan elders. Op zeker moment telde Baarlo meer dan tien grote pachtboerderijen, wier pachters als halfmannen of gewone pachters door middel van tienden ervoor zorgden dat het de Heren-eigenaren voor de wind ging.

Toch bestond het grootste gedeelte van de Baarlose bevolking uit eenvoudige keuterboertjes en dagloners, die op de grote pachtboerderijen werk vonden. Van een paar stukjes land, een koetje, een paar varkens en een of meer geiten moest het gezin onderhouden worden. De dorpssmid, de molenaar, de bakker annex kruidenier, de timmerman en de metselaar waren de handwerkslieden, die met hun ambacht de kleine 'luyden' van dienst waren.

Armen

Ook in Baarlo zullen in deze tijden van weinig welvaart heel wat arme mensen geweest zijn. Om in de ergste nood te voorzien konden zij terecht bij 'd'n Ermen'. Dit was een instantie binnen het gemeentelijk bestuur, die zich het lot aantrok van zijn armlastige medeburgers. Aanvankelijk bestond deze steun in natura, d.w.z. de burgers kregen levensmiddelen uitgereikt om niet van honger om te komen. Ook hoognodige kledingbehoeften werden door deze instantie verzorgd. Vooral de 17e en de 18e eeuw waren tijden waarin een zeer groot gedeelte van de bevolking in grote armoede leefde. Niet alleen de hoge belastingen (tienden op vee en gewassen) maar ook de op en neer gaande oorlogshandelingen in deze streken en de daarbij rondtrekkende en plunderende legers zorgden er wel voor dat de mensen het niet breed hadden. De armenzorg was lange tijd een taak, die door de schepenen verzorgd werd en later door de parochie is overgenomen.